

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ПРОФЕСІЙНЕ САМОВИЗНАЧЕННЯ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Вінницький національний технічний університет

Анотація. В статті проаналізовано проблему професійного самовизначення особистості. Визначено, що саме професійна орієнтація забезпечує ознайомлення зі змістом і перспективами розвитку професій, формами та умовами їх здобуття, станом та потребами ринку праці в кадрах, вимогами професій до особистості, можливостями професійно-кваліфікаційного становлення. Автором охарактеризовано особистісно-психологічні та соціально-економічні протиріччя, пов'язані із професійним самовизначенням мододі. Наведено результати анкетування, мета якого визначити рівень професійної орієнтації студентів до навчання за обраною спеціальністю.

Вступ. Проблема вибору професії завжди була актуальною і тим більше залишається такою в сучасних умовах. В умовах соціально-економічної кризи, яку переживає економіка нашої держави, не дивно, що більшість молодих людей перебувають у стані невизначеності щодо свого завтрашнього професійного життя. Яку професію обрати – одне з головних завдань у житті кожної людини. Більшість молодих людей, обираючи майбутню спеціальність, орієнтується на те, щоб професія була престижною та високооплачуваною, не беручи до уваги той факт, що з часом попит на престижні спеціальності на ринку праці змінюється. З причини незнання правил вибору професії, ситуації на ринку праці, відсутності практичного досвіду професійної діяльності близько 40 % молодих людей обирають професію, яка не відповідає їхнім інтересам, спрямуванням та вподобанням. Особливо значущою є проблема набуття учнями адекватних знань про певний рід професійної діяльності, власні можливості оволодіння нею.

Психолого-педагогічні аспекти даної проблеми на рівні вищої школи зумовлюють необхідність у створенні та впровадженні педагогічних технологій, орієнтованих не тільки на підвищення рівня знань студентів, але й на розвиток професійного самовизначення їх як майбутніх фахівців.

Результати дослідження. Проблеми професійного самовизначення особистості знаходить висвітлення в роботах як вітчизняних так і зарубіжних науковців та дослідників. Так, соціально-педагогічні передумови професійного самовизначення молоді розглядали такі науковці, як: В. Романчик, В. Савченко, М. Тітма, З. Шубкін; психолого-педагогічні основи підготовки молоді до вибору майбутньої професії аналізували О. Голомшток, М. Захаров, Г. Костюк, В. Кравецький, В. Моляко, Є. Павлютенков, І. Уличний, С. Чистякова; управління професійним самовизначенням школярів досліджували в своїх роботах Є.Клімов, Н.Пряжніков, В.Сидоренко, Л.Божович, О.Леонт'єв, Б.Федоришин, О.Мельник, та інші вчені; професійну орієнтацію школярів на певні види професійної діяльності досліджували С. Загребельний, Л. Куліненко, А. Ходорчук; досвід зарубіжних країн з професійної орієнтації вивчали С. Дармодехін, М. Павлова, Л. Сундукова, Т. Терещук.

Професійне самовизначення у педагогіці розуміється як процес самопізнання та об'єктивної оцінки особистістю власних індивідуальних особливостей, зіставлення своїх професійно-важливих якостей і можливостей з вимогами, які необхідні для оволодіння конкретною професією.

К. Юнг, виокремлюючи три стадії життя, вважає, що перехід на кожну нову стадію пов'язано із здійсненням вибору, самовизначенням особистості в нових умовах життя, що вимагає перебудови її свідомості та самосвідомості [1]. Найбільш інтенсивно самовизначення здійснюється в юнацькому віці – стадії розвитку "єго-комплексу", а також у зрілому віці – на стадії побудови ще більш глибокої свідомості. На думку психолога, в юнацькому віці самовизначення особистості не завершується, завдання побудови самосвідомості повністю не вирішується у зв'язку з панівною у суспільстві орієнтацією на досягнення успіху, що спонукає молоду людину обмежуватись досягнутим і відмовлятися від інших своїх потенційних можливостей, від осягнення та вияву власної індивідуальності. Отже, К. Юнг розглядає самовизначення як безперервний процес, як основну умову особистісного зростання, розширення і поглиблення самосвідомості особистості [1].

Професійне самовизначення є одним із стрижневих компонентів розробленої А. Марковою концепції професіоналізму та розглядається як неперервний, динамічний процес, що характеризує весь шлях становлення професіонала [2]. Основними критеріями, стосовно яких відбувається визначення людиною себе в професії, є вироблені у суспільстві і прийняті людиною критерії

професіоналізму. Професійне зростання людини пов'язано з постійним набуттям нею більш високого рівня оцінки себе як фахівця. А. Маркова вбачає динаміку самовизначення у зміні ставлення до себе та в зміні критеріїв самооцінювання. При більш творчому підході до свого життя сенс створюється людиною заново. Саме у цьому випадку людина перетворюється у справжнього суб'єкта самовизначення [2].

М. Пряжников розробив змістово-процесуальну модель професійного самовизначення. На думку М. Пряжникова, професійне й особистісне самовизначення мають дуже багато спільного, а у вищих своїх виявах вони майже зливаються. У загальному вигляді професійне самовизначення може бути описано як ставлення людини до своєї (майбутньої або реальної) професії і до себе як (потенційного або реального) суб'єкта професійної діяльності [3].

Отже, у сучасному розумінні професійне самовизначення розглядається не лише як конкретний вибір професії, але й як неперервний процес пошуку сенсу у професійній діяльності, що вибирається, освоюється та виконується.

Проблема вибору професії одвічна. Вдало вибрана професія скорочує частоту фізичних і психічних проблем, пов'язаних із здоров'ям, що водночас посилює відчуття задоволеності життям. Робота відіграє важливу роль в житті кожної людини і має великий вплив на її стан і самопочуття. Отже, адекватність вибору і рівень освоєння професії впливають на всі сторони і загальну якість життя. Тому одним з центральних, і в цьому значенні доленосних в житті кожної людини, в її професійній кар'єрі є питання про вибір і оволодіння професією. Професійне становлення є достатньо складним, тривалим і багатоплановим процесом. Саме професійна орієнтація забезпечує ознайомлення зі змістом і перспективами розвитку професій, формами та умовами їх здобуття, станом та потребами ринку праці в кадрах, вимогами професій до особистості, можливостями професійно-кваліфікаційного становлення. Молоді необхідно ознайомитися з великою кількістю професій і їх перевагами, а не орієнтуватись на «престижну» і «модну». Наприклад, у кожному районі (регіоні) можуть виявитися власні специфічні фактори, що впливають на вибір певної професії. Життєвий план – явище одночасно як соціальне, так і етичне. Молоді люди часто називають життєвими планами розпливчаті орієнтири і мрії, які ніяк не співвідносяться з їх практичною діяльністю. Вони намагаються передбачити своє майбутнє, не замислюючись про засоби його досягнення. Їх уявлення про майбутнє відрізняється тим, що воно орієнтовано на результат, а не на процес розвитку. Молода людина може досить детально уявляти своє майбутнє суспільне положення, не замислюючись над тим, що для цього потрібно зробити.

Проблема підготовки особистості до професійного самовизначення в умовах ринкової економіки є одним із факторів забезпечення її професійної мобільності [4, 5] і, як наслідок, додаткового захисту від безробіття. К. М. Варнавських [6] виділяє такі проблеми професійного самовизначення молоді на сучасному етапі ринкових перетворень.

1. Слабка інформованість молоді зі світом професій. Привабливими для неї є професії переважно інтелектуальної праці, які вимагають вищої освіти: юрист, економіст, програміст, перекладач, лікар, інженер, вчитель. Певну популярність мають професії, за якими можна працювати в багатьох галузях господарства: бухгалтер, кухар, водій та інші. Така обмеженість професійного світогляду пояснюється тим, що різні ланки суспільного життя (радіо, телебачення, преса), заклади освіти, служби зайнятості не ведуть роботи з професійної інформації.

2. Навіть після закінчення школи багато молоді професійно не визначились, що є наслідком недостатньої роботи з різних напрямків професійної орієнтації (починаючи з незадовільної роботи шкільних психологів), інформації, консультації, відбору.

3. Головними мотивами професійного самовизначення є висока заробітна плата, стабільність; мало цікавить випускників можливість розкриття і застосування своїх здібностей, результати роботи.

4. Існує дисбаланс між професійними намірами молоді і попитом на ринку праці (практично вона не обирає класичних професій у промисловості, будівництві, сільському господарстві, сфері культури).

Зазначене вимагає застосування нових прогресивних методів профорієнтаційної роботи [137] в закладах освіти; відновлення посад фахівців-профконсультантів, психологів, соціальних працівників, які можуть подавати допомогу молоді в питанні професійного самовизначення; розгортання мережі державних агенцій, відділів, профінформації та профорієнтації, де кожний може одержати потрібну інформацію про зміст певної професії, перспективи її здобуття та працевлаштування, пройти психологічне дослідження.

Впливовим чинником на професійну орієнтацію є центри довузівської підготовки при ВНЗ, де учні отримують широкий спектр інформації щодо спеціальностей, знайомляться з викладачами, матеріально-технічною базою. Так, наприклад, в Головному центрі довузівської підготовки ВНТУ слухачів знайомлять з роботою міжнародного українсько-німецького навчального комплексу – Центром механотроніки «ВНТУ – ФЕСТО», в якому забезпечуються новітні технології підготовки фахівців за спеціальністю «Технологія машинобудування». Таким чином, слухачі цього інституту більш проінформовані про навчання в університеті, їм простіше обрати свою майбутню спеціальність.

Орієнтаційна сторона у професійному виборі особистості може полягати у визначенні нею головних критеріїв для прийняття рішення та значущості професійної діяльності в її житті. Учні з підвищеною самооцінкою, як правило, хочуть вступити до ВНЗ III–IV рівнів акредитації. Вони дуже високої думки про свої можливості, вважають свій вибір єдиною правильною і впевнені, що в житті все буде так, як вони хочуть. Ці учні не допускають навіть думки про те, що їхні плани можуть бути порушені. З ними необхідно проводити велику індивідуальну роботу кураторам академічних груп підготовчого відділення. Учні із заниженою самооцінкою страждають зайвою невпевненістю, і тому їхні життєві плани часто не визначені. Про свої здібності вони або мовчать, або посилаються на оцінку дорослих. Учні з адекватною самооцінкою усвідомлюють свої здібності, ступінь їх розвитку, бачать сферу їх застосування. Розуміння своїх можливостей, усвідомлення здібностей робить їх цілеспрямованими і дозволяє їм самостійно вирішувати питання про вибір професій, накреслювати реальні життєві плани на майбутнє.

У сучасному навчанні шкільна система включає такі компоненти: професійну освіту або інформацію про професії, професійну активізацію, професійну консультацію, професійний відбір і адаптацію. У школі приділяється увага, в основному, першим двом напрямкам. Професійна орієнтація випускників була і залишається однією з важливих завдань школи. Життя показує, що профорієнтаційна робота проводиться несистематично, випадково. І в результаті неграмотної профорієнтаційної роботи чи відсутності її взагалі професійне самовизначення випускників шкіл відбувається стихійно. Незнання сутності професійної діяльності і, відповідно, незадоволення від отриманої спеціальності є однією з причин плінності кадрів, низької продуктивності праці, зміни трудової діяльності. Про низьку результативність профорієнтаційної роботи з випускниками шкіл свідчать суперечності, що пов'язані з професійним самовизначенням учнів: між їх схильностями, здібностями і вимогами професії, якою хочуть оволодіти молоді люди; їх бажаннями і реальними можливостями працювати за обраним фахом. Вибір професії, що ґрунтується на поняттях престижності, згодом часто обертається розчаруванням. Особливо прикро, коли це відбувається вже після отримання диплома про вищу освіту.

Для того, щоб вибір професії був справді свідомим, на нашу думку, необхідно враховувати такі три фактори [7]:

- 1) інформованість про світ професій;
- 2) знання своїх особистісних особливостей;
- 3) уміння співвідносити особисті якості з вимогами, які пред'являють професія і спеціальність.

Уся шкільна і позашкільна робота має сприяти професійному самовизначенню молоді, насамперед виявленню й розвитку схильностей і здібностей, формуванню мотивів вибору професії, професійних інтересів, моральних та інших якостей, важливих для майбутньої трудової діяльності.

Проблема недосконалої профорієнтаційної роботи є наслідком наявності протиріч [8; 9], пов'язаних із професійним самовизначенням учнів:

- між їх схильностями, здібностями і вимогами обраної професії; усвідомленням рівня свого загального розвитку та можливістю менш кваліфікованої роботи;
- їх домаганнями і реальними можливостями щодо заповнення вакантних місць; схильностями і уявленнями про престиж професії;
- бажанням заздалегідь спробувати себе в обраній професійній діяльності і відсутністю такої можливості в школі та ближньому її оточенні;
- невідповідністю здоров'я, характеру, звичок вимогам професії та ін.

Ці протиріччя можна віднести до групи внутрішніх, особистісно-психологічних. Проте не менш значимими є й протиріччя соціально-економічні:

- між зростаючими вимогами до сучасного фахівця та діючими формами та методами, які склалися на основі уявлень про екстенсивні шляхи розвитку народного господарства, його кадрового забезпечення;
- професійними планами молоді з високим рівнем освіти і економічною потребою у заповненні вакантних робочих місць з тяжкою фізичною працею;
- потребою координації та інтеграції профорієнтаційних впливів та рішенням її вузьковідомчими шляхами й засобами.

При виборі майбутньої професії абітурієнт має: 1) усвідомлювати роль загальних і спеціальних здібностей при виборі професії та шляхів їх розвитку; 2) усвідомлювати свої найбільш дієві мотиви професійного самовизначення.

Вихідними принципами, на яких має базуватися профорієнтаційна робота з школярами, можна вважати наступні:

- 1) безумовне дотримання права на вільний вибір професії відповідно до покликання, здібностей, професійної підготовки, освіти і з урахуванням суспільних потреб;
- 2) узгодження інтересів особистості й суспільства при визначенні молодою людиною майбутнього трудового шляху;
- 3) забезпечення загального й професійного розвитку особистості: тривалість і багатоступінь профорієнтаційних впливів;
- 4) діяльнісний характер професійної орієнтації;
- 5) забезпечення єдності цілей і дотримання послідовності, наступності й безперервності профорієнтаційних впливів всіма учасниками профорієнтаційної діяльності.

Нами проведено дослідження, мета якого визначити рівень професійної орієнтації студентів до навчання за обраною спеціальністю. У дослідженні було використано анкетування студентів першого курсу під час «нульової» контрольної роботи з вищої математики та фізики. В анкеті кожне питання мало описовий характер.

Проведене анкетування дало можливість виявити таке:

1. Із 95 чоловік 29-ом вчителі на уроках розповідали про професії, а 66 інформацію про професії на уроках не отримували. Серед уроків в школі, на яких вчителі інформували про майбутній професійний вибір, студенти відмічають ОБЖ, фізику, математику та класні години.

2. Звертались до вчителів за порадою при визначенні професійних намірів лише 21 % опитуваних студентів.

3. Разом з тим, 41 % опитуваних стверджують, що їх навчальний заклад має окремий кабінет для проведення профорієнтаційної роботи, що дає змогу констатувати про деякий, можливо незначний рівень розвитку профорієнтації в стінах школи.

4. Вагомий вплив на вибір майбутньої професії все таки належить батькам майбутніх абітурієнтів (48 %) і лише 3 % прислуховувались до порад вчителів, хоча можливо саме останні можуть більш об'єктивно оцінити схильність учнів до тієї чи іншої професії, спираючись на їх здібності, задатки та нахили.

Висновки. Таким чином, аналіз стану профорієнтації першокурсників технічного ВНЗ показав, що навіть після закінчення школи багато молоді професійно не визначилось, великий відсоток студентів не мають взагалі уявлення про майбутню професію. Все це є наслідком недостатньої роботи з різних напрямків професійної орієнтації (починаючи з незадовільної роботи шкільних психологів), інформації, консультації, відбору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Юнг К. Г. Человек и его символы / К. Г. Юнг, М. Л. фон Франц, Дж. Л. Хендерсон [и др.]. – М. : Серебряные нити, 1997. – 368 с.
2. Маркова, А. К. Психология профессионализма / А. К. Маркова. – М. : Междунар. гуманитар. фонд «Знание», 1996. – 308 с.
3. Пряжникова Е. Ю. ПрофорIENTATION : учеб. пособ. / Е.Ю.Пряжникова, Н.С.Пряжников. – М.: Академия, 2005. – 496с.
4. Хом'юк І.В. Теоретико-методичні засади формування базового рівня професійної мобільності майбутніх інженерів / І.В.Хом'юк. Монографія. Вінниця: УНІВЕРСУМ – Вінниця, 2012. –380 с.
5. Хом'юк В.В. Проблеми та перспективи багаторівневої вищої професійної освіти / В.В.Хом'юк // «Теоретичні та практичні аспекти розвитку сучасної педагогіки та психології»:

Збірник тез наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 26 червня 2015 року): – Львів: ГО «Львівська педагогічна спільнота», 2015. – С. 99 – 103.

6. Варнавських Н. М. Проблеми професійного самовизначення молоді на сучасному етапі ринкових перетворень / Н. М. Варнавських // Педагогіка і психологія. – 2002. – № 4. – С. 109–115.

7. Хом'юк І.В. Професійна орієнтація як засіб забезпечення професійної мобільності / І.В.Хом'юк // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології Сумський державний педагогічний університет ім. А.С.Макаренка. – 2010. Вип. №8(10). – С. 318–326.

8. Зеер Э. Ф. Кризисы профессионального становления личности / Э. Ф. Зеер, Э. Э. Сыманюк // Психологический журнал. – 2003. – Т. 18. – № 6. – С. 35–44.

9. Петрова Е. А. Теоретико-методологические основания исследования проблем успешной профессиональной самореализации студентов вуза / Е. А. Петрова, Н. В. Белякова, А. А. Нестерова. – М. : Российский государственный социальный университет, 2009. – 176 с.

REFERENCES

1. Iunh, K. H. Chelovek y ego symvolы / K. H. Yunh, M. L. fon Frants, Dzh. L. Khenderson [y dr.]. – М. : Serebrianye nyty, 1997. – 368 s.

2. Markova, A. K. Psykholohyia professyonalizma / A. K. Markova. – М. : Mezhdunar. humanyt. fond «Znanye», 1996. – 308 s.

3. Priazhnykova E. Yu. Proforyentatsyia : ucheb. posob. / E.Iu.Priazhnykova, N.S.Priazhnykov. – М.: Akademyia, 2005. – 496s.

4. Khomiuk I.V. Teoretyko-metodychni zasady formuvannia bazovoho rivnia profesiinoi mobilnosti maibutnikh inzheneriv / I.V.Khomiuk. Monohrafiia. Vinnytsia: UNIVERSUM – Vinnytsia, 2012. –380 s.

5. Khomyuk V.V. Problemy ta perspektyvy bahatorivnevoi vyshchoi profesiinoi osvity / V.V.Khomiuk // «Teoretychni ta praktychni aspekty rozvytku suchasnoi pedahohiky ta psykholohii»: Zbirnyk tez naukovykh robіt uchasnykiv mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (m. Lviv, 26 chervnia 2015 roku): – Lviv: HO «Lvivska pedahohichna spilnota», 2015. – S. 99 – 103.

6. Varnavskykh N. M. Problemy profesiinoho samovyznachennia molodi na suchasnomu etapi rynkovykh peretvoren / N. M. Varnavskykh // Pedahohika i psykholohiia. – 2002. – № 4. – S. 109–115.

7. Khomyuk I.V. Profesiina oriientatsiia yak zasib zabezpechennia profesiinoi mobilnosti / I.V.Khomiuk // Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii Sumskyi derzhavnyi pedahohichniy universytet im. A.S. Makarenka. – 2010. Vyp. №8(10). – S. 318–326.

8. Zeer Э. F. Kryzysy professyonalnogo stanovleniya lychnosty / Э. F. Zeer, Э. Э. Сыmaniuk // Psykholohycheskyi zhurnal. – 2003. – Т. 18. – № 6. – S. 35–44.

9. Petrova E. A. Teoretyko-metodolohycheskye osnovanyia yssledovanyia problem uspeshnoi professyonalnoi samorealyzatsyy studentov vuza /

10. E. A. Petrova, N. V. Beliakova, A. A. Nesterova. – М. : Rossyiskyi hosudarstvennyi sotsyalnyi unyversytet, 2009. – 176 s.

І.В.Хом'юк, В.А.Петрук, В.В.Хом'юк

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ПРОФЕСІЙНЕ САМОВИЗНАЧЕННЯ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Вінницький національний технічний університет

В статті проаналізовано проблему професійного самовизначення особистості. Визначено, що саме професійна орієнтація забезпечує ознайомлення зі змістом і перспективами розвитку професій, формами та умовами їх здобуття, станом та потребами ринку праці в кадрах, вимогами професії до особистості, можливостями професійно-кваліфікаційного становлення. Впливовим чинником на професійну орієнтацію визначено центри довузівської підготовки при ВНЗ, де учні отримують широкий спектр інформації щодо спеціальностей, знайомляться з викладачами, матеріально-технічною базою. Автором охарактеризовано особистісно-психологічні та соціально-економічні протиріччя, пов'язані із професійним самовизначенням молоді в умовах ринкової економіки. Наведено результати анкетування студентів-

першокурсників ВНТУ, мета якого визначити рівень професійної орієнтації студентів до навчання за обраною спеціальністю.

Ключові слова. Вибір професії, професійне самовизначення, профорієнтація, професійний вибір, професія.

Хом'юк Ірина Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор, Вінницький національний технічний університет, професор кафедри вищої математики, vikira_v@mail.ru, 0671784155.

Петрук Віра Андріївна, доктор педагогічних наук, професор, Вінницький національний технічний університет, професор кафедри вищої математики, petruk-va@ukr.net, 0671784155.

Хом'юк Віктор Вікторович, кандидат технічних наук, доцент, Вінницький національний технічний університет, доцент кафедри вищої математики, vikira_v@mail.ru, 0677942039.

И.В.Хомюк, В.А.Петрук, В.В.Хомюк

ФАКТОРЫ ВЛИЯНИЯ НА ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ САМООПРЕДЕЛЕНИЕ ЛИЧНОСТИ В УСЛОВИЯХ РЫНОЧНОЙ ЭКОНОМИКИ

Винницкий национальный технический университет

В статье проанализирована проблема профессионального самоопределения личности. Определено, что именно профессиональная ориентация обеспечивает ознакомление с содержанием и перспективами развития профессий, формами и условиями их получения, состоянием и потребностями рынка труда в кадрах, требованиями профессий к личности, возможностями профессионально-квалификационного становления. Влиятельным фактором на профессиональную ориентацию определены центры довузовской подготовки при вузах, где ученики получают широкий спектр информации о специальностях, знакомятся с преподавателями, материально-технической базой. Автором охарактеризованы личностно-психологические и социально-экономические противоречия, связанные с профессиональным самоопределением молодежи в условиях рыночной экономики. Приведены результаты анкетирования студентов-первокурсников ВНТУ, цель которого определить уровень профессиональной ориентации студентов к обучению по выбранной специальности.

Ключевые слова: выбор профессии, профессиональное самоопределение, профориентация, профессиональный выбор, профессия.

Хомюк Ирина Владимировна, доктор педагогических наук, профессор, Винницкий национальный технический университет, профессор кафедры высшей математики, vikira_v@mail.ru, 0671784155.

Петрук Вера Андреевна, доктор педагогических наук, профессор, Винницкий национальный технический университет, профессор кафедры высшей математики, petruk-va@ukr.net, 0671784155.

Хомюк Виктор Викторович, кандидат технических наук, доцент, Винницкий национальный технический университет, доцент кафедры высшей математики, vikira_v@mail.ru, 0677942039.

I.V.Khomyuk, V.A.Petruk, V.V.Khomyuk

FACTORS AFFECTING PROFESSIONAL SELF-IDENTITY IN A MARKET ECONOMY

Vinnitsia National Technical University

In the article analyzed the problem of professional self-identity. The determined that it provides vocational guidance familiarization with the content and prospects of jobs, forms and terms of competition, the state and labor market needs in personnel, requirements for the individual professions, vocational qualification opportunities of development. Influential factor in vocational guidance centers

identified in the Preparatory school, where students receive a wide range of information on specialties, meet with teachers logistics. The author describes personal and psychological, social and economic contradictions related to professional self-determination of young people in a market economy. Are defined the results of the survey of first-year students Vinnytsia National technical University, which aims to determine the level of professional orientation of students to study in the chosen field.

Key words: professional choice, professional self-guidance, professional orientation, professional choices profession, profession.

Khomyuk Irina, Doctor of pedagogical Science, professor, Vinnitsa National Technical University, professor department of Higher Mathematics, vikira_v@mail.ru, 0671784155.

Petruk Vira, Doctor of pedagogical Science, professor, Vinnitsa National Technical University, professor department of Higher Mathematics, petruk-va@ukr.net, 0671784155.

Khomyuk Victor, PhD, Associate Professor, Vinnitsa National Technical University, Associate Professor Department of Higher Mathematics, e-mail: vikira_v@mail.ru, 0677942039.